

5 forslag til tema-steder å besøke under opphold i Berlin.

- [Checkpoint Charlie](#)
- [Minnestedet over den tyske motstanden](#)
- [Minnesmerket over de drepte jødene i Europa \("Holocaust-monumentet"\)](#)
- [Dokumentasjonssenter og minnested for Berlin-muren i Bernauer Straße](#)
- [Minnestedet Berlin-Hohenschönhausen \("Stasi-fengselet"\)](#)

Ved forhåndsbestilling via Hvite busser AS kjøres gruppen til avtalt sted av Hvite busser AS. Varsel om ønsket forhåndsbestilling må skje snarest og innen 3 mnd. før avreisedato. Oppgitte priser og åpningstider er pr 01.01.10

Checkpoint Charlie

Checkpoint Charlie var det mest kjente kontrollpunktet mellom Øst- og Vest-Berlin. Museet "Huset ved Checkpoint Charlie" ble åpnet i 1963 og er et privateid museum grunnlagt av Dr. Rainer Hildebrandt (som døde i 2004) som forteller Berlinmurens historie og illustrerer spektakulære fluktforsøk. Det siste Kremlflagget henger utenpå bygningen og 13. august 2000, nøyaktig 39 år etter byggingen av muren, ble en kopi av kontrollpunktet satt opp for å illustrere hvordan kontrollposten så ut.

Historikk

Checkpoint Charlie var det mest kjente kontrollpunktet i Berlin 1945-1990 og lå mellom den sovjetiske og amerikanske sonen i Friedrichstraße, dvs. den markerte skillet mellom bydelene Mitte i øst og Kreuzberg i vest. Overgangen kunne kun benyttes av allierte militære og diplomater, utlendinger, medlemmer av Vest-Tysklands offisielle representasjon i Øst-Tyskland og av østtyske funksjonærer. Checkpoint Charlie var ett av tre amerikanske kontrollpunkt; "Checkpoint" betyr kontrollpunkt, "C" = Charlie = tre. De vestlige allierte benyttet ikke betegnelsen grenseovergang fordi grensen til Øst-Berlin ikke ble anerkjent som statsgrense, bare som sektorgrense (dette fortsatte også etter at Vest-Tyskland så sent som i 1972 anerkjente Øst-Tyskland som egen stat). I 1963 ble Dr. Hildebrandts museum åpnet i huset like ved kontrollpunktet, allerede i 1962 hadde han gjort forsøk på å lage en utstilling om delingen av byen og landet som ble vist i en privatleilighet i Bernauer Straße.

Konsept

Museet fokuserer på Berlin-murens historie og de mange fluktforsøkene fra Øst-Tyskland til Vesten. Mange originale gjenstander som fluktbil, luftballong, ubåt, skrivemaskin brukt til illegale nyhetsbrev etc. er vist i utstillingen. Ulike temaer som presenteres er Berlins historie, arbeideoppstanden i Øst-Berlin 17. juni 1953, murens historie, Checkpoint Charlies historie, flukt og dessuten kamp om menneskerettigheter i et bredere historisk perspektiv. Museet har en stor samling personlige beretninger fra personer som enten prøvde å flykte eller som hjalp andre å flykte. Noen av disse opptrer også som tidsvitner.

Filmen "Mit dem Wind nach Westen", om flukt med luftballong, vises hver dag annenhver time mellom kl. 9.30 og 17.30, kl. 19.30 vises dokumentarfilmen "Mein Kampf" om nazitiden i Tyskland

Åpningstider

Åpent hver dag kl. 9-22.

Inngangspris: Voksen 12,50 €, elever/studenter 6,50 €.

OBS. Begrenset fremkommelighet for rullestolbrukere!

Hvordan komme dit?

I umiddelbar gåavstand fra U-Bhf. Stadtmitte (U2) og U-Bhf. Kochstraße (U6).

Link til offisiell hjemmeside

<http://www.mauermuseum.de>

Minnestedet over den tyske motstanden

Minnestedet driver dokumentasjon, forskning og oppklaringsarbeid om enkeltmenneskers og grupper motstand mot naziregimet 1933-45 og ønsker å vise at det fantes handlingsmuligheter innenfor nazisystemet og at det eksisterte personer som utnyttet disse. Minnstedet holder til i "Bendlerblock", åstedet for planleggingen av kuppforsøket mot Hitler 20. juli 1944 og i gården utenfor er det satt opp en minnetavle over grev Stauffenberg og de andre offiserene som ble henrettet her for medvirking i dette kuppforsøket.

Historikk

Minne- og dokumentasjonsstedet ble åpnet i 1968 i et stort bygningskompleks ved den tidligere Bendlerstraße i nærheten av Tiergarten og Landwehrkanal, i sentrum av Berlin. Bygningen har huset ulike deler av det tyske militæret, under andre verdenskrig var det Hærens Overkommando som holdt til her. Denne bygningen ble sentrum for det velkjente kuppforsøket mot Hitler 20. juli 1944. Planleggingen av kuppet og attentatet hadde pågått i månedsvis og 20. juli 1944 plasserte grev Claus von Stauffenberg en veske med en bombe under et bord i "Førerens Hovedkvarter Wolfschanze" under et møte om krigssituasjonen. Hitler overlevde eksplosjonen og kuppet mislyktes. Stauffenberg og hans medsammensvorne ble henrettet i gården utenfor samme natt. Et minnesmerke over de henrettede ble avduket i 1953 og to år senere ble Bendlerstraße omdøpt til Stauffenbergstraße. 20. juli 1989 ble en stor utstilling om tyske motstandsaktiviteter åpnet i de historiske rommene for planleggingen av kuppforsøket. Minnstedet omfatter bygningen mot Stauffenbergstraße (hvor blant annet utstillingen holder til) samt æresgården med minnesmerkene, resten av bygningen ble i 1993 tatt i bruk som Forsvarsministerium.

Konsept

Minnesmerkene i æresgården minner om de offiserene som ble henrettet som følge av kuppforsøket og de skal sammen med den omfattende utstillingen som ble åpnet i 1989 dokumentere og illustrere motstandsaktiviteter av ulike slag som fant sted i Nazi-Tyskland. Den store utstillingen søker å presentere ulike motiver, handlinger og mål innenfor tysk motstandsbevegelse og å dokumentere enkeltpersoners, grupper og institusjoners innsats i kampen mot naziregimet. Tysk motstandskamp presenteres i ulike temaområder, for eksempel politisk kamp, motstand pga. religiøs overbevisning, militære kuppforsøk 1938-44, konspirasjon blant sentrale personer i nazisystemet, opposisjon blant ungdom samt kjente motstandsgrupper som "Kreisauer Kreis", "Die Weiße Rose" og "Die Rote Kapelle". Dermed presenteres ulike tradisjoner, tenkemåter og situasjoner som bakgrunn for motstand. Mer enn 5 000 bilder og dokumenter er samlet i utstillingen.

Åpningstider

Mandag-onsdag, fredag kl. 9-18, torsdag kl. 9-20, lørdag-søndag samt helligdager kl. 10-18

Gratis inngang, også ved omvisninger og filmfremvisninger. Dersom man ønsker guidet omvisning må dette forhåndsbestilles minst 4 uker før.

Hvordan komme dit?

Buss M29 til "Gedenkstätte Deutscher Widerstand", eventuelt 2-10 minutters gange fra busstoppestedet "Kulturforum" (buss 148), U-Bhf. Kurfürstenstraße (U1), S-og U-Bhf. Potsdamer Platz (U2, S1, S2, S25)

Link til offisiell hjemmeside

Gedenkstätte Deutscher Widerstand <http://www.gdw-berlin.de>

Minnesmerket over de drepte jødene i Europa ("Holocaust-monumentet")

Dette minnesmerket er Tysklands sentrale minnested for Holocaust og ble innviet 10. mai 2005 etter over 15 år med diskusjoner og stridigheter. Selve minnesmerket består av 2711 steinblokker med ulik høyde (fra flate stener til over 4 meter høye blokker) og 41 trær, fordelt over et område på 19 kvadratmeter, samt et underjordisk informasjonssenter og er tegnet av arkitekten Peter Eisenman (New York). Minnesmerket ligger i umiddelbar nærhet til Brandenburger Tor.

Historikk

Diskusjonen om Tyskland skulle og burde ha et sentralt minnesmerke for Holocaust og om hvordan dette eventuelt skulle se ut, begynte på slutten av 80-tallet og utviklingen av minnesmerket ble en lang og komplisert prosess preget av forsinkelser og heftige debatter. Først i 1999 vedtar den tyske Forbundsdagen at minnestedet skal bygges og byggearbeidet får en symbolsk start 27. januar 2000, på dagen 55 år etter befrielsen av Auschwitz. Etter diverse forberedelser starter byggearbeidet for fullt 1. april 2003, men stoppes igjen høsten samme år etter at det blir kjent at industrikonsernet "Degussa", som produserer et middel som brukes på steinblokkene gjennom datterselskapet "Degesch" var involvert i produksjonen av Zyklon-B som tok livet av hundretusener av mennesker i tilintetgjøringsleirene under andre verdenskrig. Samarbeidet med "Degussa" ble likevel fortsatt fordi konsernets åpenhet om sin fortid ble sett på som forbilledlig og byggearbeidet ble gjenopptatt. Den offisielle innvielsen fant sted 10 mai 2005, to dager senere ble minnesmerket offisielt åpnet for publikum.

Konsept

Minnesmerket er bygget på dette sentrale stedet, midt i hjertet av politiske og offisielle Tyskland, for å vise at landet tar ansvar for sine tidligere forbrytelser og at denne erindringen også er integrert i Tysklands hverdagsliv. Informasjonssenteret består av en generell innføring om nazistenes forfølgelse og tilintetgjøring av jødene 1933-1945 i kombinasjon med personlige vitnesbyrd. Femten vitnesbyrd fra jødiske menn og kvinner skal illustrere individuelle skjebner og den personlige dimensjonen ved nazistenes utryddelsespolitikk. Med femten familiehistorier eksemplifiseres dessuten ulike sosiale, nasjonale og religiøse jødiske miljøer, noe som skal formidle mangfoldet i den europeiske jødiske kulturen før Holocaust og dermed vise kontrasten mellom jødernes liv og kultur før, under og etter naziforfølgelsen. Informasjonssenteret presenterer i tillegg navn, biografier og tall på ofre og tilbyr muligheten for å søke i det israelske minnestedet Yad Vashems database med navn på over 3 mill. ofre og informerer også om ulike åsteder for forfølgelse og tilintetgjøring spredt utover hele Europa, som henrettelsessteder, konsentrasjons- og tilintetgjøringsleirer, gettoer, deportasjonsruter og dødsmarsjer.

Åpningstider

Steinblokkene er fritt tilgjengelig dag og natt. Informasjonssenteret: I perioden april-september: Tirsdag-søndag kl. 10-20 (seneste ankomst kl. 19.15), stengt mandager. I perioden oktober-mars: Tirsdag-søndag kl. 10-19 (seneste ankomst kl. 18.15), stengt mandager.

Hvordan komme dit?

I gangavstand fra S-Bhf. Unten den Linden (S1, S2, S25), U/S-Bhf. Potsdamer Platz (U2, S1, S2, S25), U-Bhf. Französische Straße (U6), U-Bhf. Mohrenstraße (U2)

Link til offisiell hjemmeside

Stiftung Denkmal für die ermordeten Juden Europas: <http://www.stiftung-denkmal.de>

Dokumentasjonssenter og minnested for Berlin-muren i Bernauer Straße

Gaten Bernauer Straße markerte i årene 1949-89 grensen mellom Øst- og Vest-Berlin. Et stort grenseanlegg lå på den østtyske siden av muren og flere personer ble skutt i forsøket på å flykte til Vest-Berlin. Et minnekompleks med dokumentasjonssenter (*Dokumentationszentrum Berliner Mauer*), minnested (*Gedenkstätte Berliner Mauer*) og et kapell (*Kapelle der Versöhnung*) minner ofrene for Tysklands deling. Deler av det originale grenseområdet med kontrolltårn er fremdeles bevart. Minnekomplekset er en offentlig innretning under byen Berlins myndighet og en fagkommisjon er ansvarlig for det faglige innholdet.

Historikk

Under delingen av Tyskland markerte Bernauer Straße grensen mellom Mitte i øst og Gesundbrunnen i vest (1945-49 i den franske sektoren) og i 1961 ble muren bygget langs denne veien. Husene på den ene siden av Bernauer Straße ble stående i Øst-Berlin, men fortauet foran dem tilhørte vest. Gaten ble berømt for de mange fluktaksjonene som fant sted her, spesielt i årene før muren ble bygget. Mange flyktet fra Øst-Berlin nettopp ved å klatre ut av vinduene og ned på fortauet eller ved å grave tunneler fra kjellerne. Da muren ble bygget 13. august 1961 ble innganger og vinduer mot vest murt igjen og sperringer satt opp på takene. Senere samme høst ble husene tvangsryddet og i løpet av de neste to årene fjernet fullstendig. Også Forsoningskirken som lå her, ble liggende mellom Øst- og Vest-Berlin, med selve kirkebygningen i Øst-Berlin. Kirken ble stengt da muren ble bygget og i 1985 ble den sprengt av DDR-myndighetene. I løpet av de årene Øst-Tyskland eksisterte, ble flere personer skutt mens de forsøkte å flykte til vesten gjennom området ved Bernauer Straße. I 1998 ble et minnesmerke og minnested over ofrene innviet, året etter sto et dokumentasjonssenter ferdig og i 2000 ble "forsoningskapellet" som ble bygget over ruinene etter den gamle Forsoningskirken åpnet.

Konsept

Minnestedet over ofrene for muren og den tyske statsdelingen integrerer minnesmerket med de eksisterende delene av grenseanlegget. Etter en periode med kontroverser om utseende og finansiering begynte byggingen i 1997 og minnestedet ble innviet i 1998. Dokumentasjonssenteret sto ferdig til 10 års dagen for murens fall (9. november 1999) og i 2001 ble en ny utstilling om byggingen av muren åpnet. Byggingen av muren blir presentert i et bredere politisk og historisk perspektiv og situasjonen forklart gjennom personlige beretninger, radionyheter fra øst og vest, arkivdokumenter, modeller og fotografier. Fra en utsiktsplattform kan besøkende se de eksisterende delene av grenseanlegget. Det er planlagt en utvidelse av minnearealet som skal dokumentere grenseanleggets funksjon. Det nye kapellet ble åpnet som del av minnekomplekset i 2000. Grunnriset av den gamle kirken er synlig og klokken som henger i inngangspartiet stammer fra den gamle Forsoningskirken.

Åpningstider

Dokumentasjonssenter og bokhandel: April-oktober kl. 10-18, november-mars: kl. 10-17, stengt mandager. Gratis inngang

Hvordan komme dit?

Selve dokumentasjonssenteret ligger i Bernauer Str. 111 og minnekomplekset ligger i kort gangavstand fra U-Bhf. Bernauer Straße (U8) og S-Bhf. Nordbahnhof (S1, S2)

Link til offisiell hjemmeside

<http://www.berliner-mauer-dokumentationszentrum.de>

Minnestedet Berlin-Hohenschönhausen ("Stasi-fengselet")

Minnestedet Berlin-Hohenschönhausen ligger i det tidligere sentrale fengselet drevet av det østtyske departementet for statssikkerhet ("Ministerium für Staatssicherheit" (MfS)) 1951-1989. MfS var en "sikkerhetstjeneste" som skulle beskytte staten mot ethvert angrep og kritikk og besto av et omfattende kontroll- og overvåkningsapparat. Tusenvis av politisk forfulgte, de fleste av dem kjente opposisjonelle og regimekritikere, satt fengslet her. Fengselet ble stengt etter murens fall og i 1994/95 ble minnestedet etablert. Minnestedets målsetning er å drive informasjon om, dokumentasjon av og forskning på politisk straffeforfølgelse og politisk justis i Øst-Tyskland samt andre kommunistiske diktaturer. Store deler av bygningen er original og uendret.

Historikk

Opprinnelig rommet bygningen fra 1939 et storkjøkken drevet av nasjonalsosialistenes avdeling for folkevelferd. Etter den tyske kapitulasjonen ble bygningen beslaglagt av sovjeterne og brukt som sovjetisk interneringsleir ("Speziallager Nr. 3") til 1946. 1946-1951 ble bygningen brukt som østtysk fengsel, i 1951 ble den omgjort til et sentralt fengsel for MfS og en viktig faktor i deres forfølgelse av politiske motstandere av den østtyske staten og/eller regjeringspartiet (i tillegg fantes ulike regionale MfS-fengsler på ulike steder i Øst-Tyskland). I samme gate lå også mange andre enheter og institusjoner som var ansvarlig for strafferettslig forfølgelse, spionasje og dessuten en tvangsarbeidsleir. Området var definert som militært område og fullstendig isolert fra omverdenen. Dette området i Genslerstraße var heller ikke inntegnet på noe kart. Fangene som satt her var Jehovas vitner, reformkommunister, politikere som var falt i unåde, kritikere av regjeringspartiet, personer som hadde prøvd eller planlagt å flykte, opposisjonelle forfattere, menneskerettighetsforkjempere etc. Med murens fall høsten 1989 og Tysklands gjenforening ble både MfS og dets fengsler nedlagt. 1994/1995 ble det fengselet omgjort til et minnested og i 2000 gjort til en selvstendig stiftelse.

Konsept

Minnestedet er både et dokumentasjonssenter for politisk forfølgelse under kommunismen og et minnested over ofrene for denne. Minnestedets forskjellige utstillinger (både faste og midlertidige) presenterer ulike former og følger av forfølgelse og undertrykkelse i kommunistiske diktaturer. Fengselsbygningen er stort sett bevart i original forfatning fra den tiden den tjente som MfS sitt sentrale fengsel. En rundtur i bygningen er kun mulig i følge med en representant fra besøkertjenesten, vedkommende er som regel en tidligere fange. Minnestedet har i de siste årene drevet en storstilt samling av tidsvitneintervjuer med personer som på ulikt vis ble overvåket og/eller forfulgt av MfS.

Åpningstider

Utstillingene har normalt daglig åpnet kl. 9-18, omvisninger daglig kl. 9-16

Omvisningen må bestilles via Hvite busser i god tid i forveien.

Pris: 1 guide pr 30 elever (2 lærere inkludert i prisen) koster 36 Euro. Andre voksne i gruppen betaler 5 Euro pr person.

Hvordan komme dit?

Trikk 5 til "Freienwalderstraße", trikk 6, 7, 16 til "Genslerstraße" eller buss 256 til "Liebenwalderstr./Genslerstr."

Link til offisiell hjemmeside

Gedenkstätte Berlin-Hohenschönhausen <http://www.stiftung-hsh.de>